

(უაკ) 634.8
მ 80

მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარება აჭარა-გურიის რეგიონში

გურამ პაპუნძე, ასლან დევაძე
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
აგრარული და მემბრანული ტექნოლოგიების ინსტიტუტი
საქართველო, ბათუმი
sofiapapunidze@gmail.com

საქართველოში მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარების მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის, ქართველი კაცის ღვინისადმი განსაკუთრებული დამოკიდებულების კულტურისა

და მოხმარებისადმი სრულიად განსხვავებული შეხედულებების შესახებ მსოფლიოში ცნობილია და ამას საკმაოდ მყარი საფუძვლები გააჩნია.

თვალს თუ გადავახედებთ ქართველი ერის არსებობის სხვადასხვა პერიოდს ნათლად დავინახავთ, რომ მისთვის შრომა და გარჯა თანდაყოლილი და განუყოფელია. ბუნებრივ-კლიმატური, გეოგრაფიული, რელიეფური პირობები გახდა საფუძველი ჩამოყალიბებულიყო მრავალდარგობრივი სოფლის მეურნეობა, შექმნილიყო კვების პროდუქტების წარმოების ტექნოლოგიები, რომლებიც უკვე მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხის მომხმარებელთა სამზარეულოში იმკვიდრებს ადგილს და დიდ მოწონებას იმსახურებს.

მეღვინეობის პროდუქცია ყოველთვის პრიორიტეტულ მდგომარეობას ინარჩუნებდა და დღესაც მდგომარეობა უცვლელია. თუნდაც გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან დღემდე საქართველოს დამოუკიდებელ ქვეყნად გამოცხადების შემდეგ ერთადერთი დარგი, რომელმაც გაუძლო ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური ბალანსის რღვევის პროცესებს და შეძლო შეენარჩუნებინა სიცოცხლისუნარიანობა მევენახეობა-მეღვინეობაა. ბუნებრივია არც ეს დარგი იყო გამონაკლისი, რომელიც ნეგატიური ზეგავლენის ქვეშ მოექცა. შემცირდა ვენახის ზრების საერთო ფართობი, ყურძნის წარმოება, ღვინის დამზადება და ა.შ. მაგრამ შესაძლებელი გახდა ღვინო პროდუქციის ხარისხის საგრძნობი ამაღლება, მსოფლიო მასშტაბით ღვინის ექსპორტის გეოგრაფიის გაფართოება, ჯიშობრივი სტრუქტურის გაუმჯობესება, ადგილობრივი აბორიგენული ჯიშების გამოყენების ტექნოლოგიის შემუშავება, ოჯახური ტექნოლოგიებით ღვინის წარმოების სტიმულირება, ღვინის ტურიზმის დანერგვა და ა.შ.

მთავარი განმსაზღვრელი ფაქტორები, რომელმაც განაპირობა საქართველოში და მათ შორის აჭარა-გურიის რეგიონში მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის შენარჩუნებისა და რეაბილიტაცია-განვითარების პროცესის შეუქცევადობა პირველ რიგში რა თქმა უნდა ვაზისადმი დიდი სიყვარული, მისგან დამზადებული სხვადასხვა პროდუქტების მრავალფეროვნება და სარგებლიანობა, ყურძნისა და მისგან დამზადებული ალკოჰოლიანი და უალკოჰოლო სასმელების განსაკუთრებული ხარისხი და გემური თვისებებია. მეორეს მხრივ საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში კარგად ხარობს სხვადასხვა აბორიგენული და ინტროდუცირებული ვაზის ჯიშები რომელთა ნედლეული ადგილობრივი ბუნებრივ კლიმატური პირობების ზეგავლენით მაღალხარისხიანი ბიოქიმიური შემადგენლობის, კონკურენტუნარიანი სასმელების დამზადების საშუალებას იძლევა, რაც კიდევ უფრო ზრდის სასოფლო-სამეურნეო მიწების რაციონალურად გამოყენების შესაძლებლობას, ეს კი თავის მხრივ მევენახეობა-მეღვინეობაში დასაქმებულთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის დონის ამაღლების გარანტიებს ქმნის.

მესამე და მთავარი განმსაზღვრელი ფაქტორია ღვინის წარმოების ქართული ტრადიციული ტექნოლოგიების გამოყენებით მიღებული პროდუქციის გამორჩეული მახასიათებლები, რომლებიც მსოფლიო მასშტაბით სულ უფრო მიმზიდველი ხდება. ქართული ქვევრის ღვინოს უკვე იცნობს სხვადასხვა ქვეყნების ღვინის მომხმარებელი, მოიხმარენ და ეცდებიან ამ ტექნოლოგიის დანერგვას საკუთარ წარმოებაში. ასეთი მაგალითები საკმაოდ ბევრია და გეოგრაფიული მასშტაბით ბევრ ქვეყანაში ფიქსირდება. ბოლოს მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარება სახელმწიფოს პრიორიტეტული პროგრამის რანგშია აყვანილი და ეს პოზიტიურ შედეგს იძლევა (1).

2016 წელს ქ. ბათუმში მევენახეობა-მეღვინეობის საერთაშორისო ორგანიზაციის ეგიდით ჩატარდა შავი ზღვის ქვეყნების მევენახეობა-მეღვინეობის ფორუმი. საერთაშორისო ფორუმის ჩატარება ბათუმში მნიშვნელოვანი ღონისძიებაა და კიდევ უფრო ჯანსაღ მასტიმულირებელ ზეგავლენას ახდენს ქვეყანაში მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარების ხელშემწყობი გარემოს შექმნაზე, ღვინო პროდუქციის ხარისხის უზრუნველყოფაზე მსოფლიო სტანდარტების დამკვიდრებაზე, ეროვნული პროდუქციის სხვადასხვა ბაზრების სეგმენტებზე დივერსიფიკაციის გაზრდაზე, კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოების ხვედრითი წილის ამაღლებაზე.

ფორუმის მონაწილეთა რაოდენობა, კომპეტენცია, წარმოდგენილი ღვინოების საკონკურსო ნიმუშების მრავალფეროვნება და მაღალი ხარისხი, მათი დამზადებისას გამოყენებული ტექნოლოგიების პროგრესულობა და თავისებურებები, მიდგომების მაღალი მეთოდური და პრაქტიკული გამოყენების ღირებულებები ადასტურებენ ღონისძიების ინიციატორებისა და ორგანიზატორების მაღალ პასუხისმგებლობას, ღონისძიების მიზნებისა და ამოცანების დასაბუთების მაღალ დონეს. ამ საერთაშორისო დონის ღვინის ფესტივალის ჩატარებაში უდაოდ დიდი იყო სურვილი ჩვენი ქვეყნის მხრიდან და შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას, რომ მიზანი მიღწეული იქნა და შემდგომ პერიოდში ეს ტრადიცია გაგრძელდება, კიდევ უფრო დაიხვეწება საქმიანი და პარტნიორული ურთიერთობები შავი ზღვის აუზის ქვეყნებს შორის მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის პრობლემათა გადაჭრაში, შესაძლებელია უახლოეს პერიოდში ამ ქვეყნების მიერ ფესტივალების ჩატარება ყოველწლიურად განხორციელდეს და მსოფლიოში ცნობილი ტიტულოვანი ფესტივალების რიგებში ჩადგეს (3).

აჭარაში უკვე ათი წელია ტარდება ოჯახური ტექნოლოგიით დამზადებული ღვინოების ყოველწლიური ფესტივალი. ამ წამოწყებამ მხარდაჭერა მოიპოვა და ავტორიტეტული გახდა მთელი საქართველოს მასშტაბით. ამ ხნის განმავლობაში ყოველწლიურად კონკურსში მონაწილეობას ღებულობს 150-200 მეწარმე. შედეგები ადეკვატური იყო მოლოდინისა. ღვინის ნიმუშების მრავალფეროვნება, გამორჩეული გემური თვისებები, იმპროვიზირებული თვითნაბადი ტექნოლოგიები და სხვა მაჩვენებლები ფიქსირდებოდა ბიოქიმიური კვლევისა და დეგუსტაციების ჩატარებისას (2).

დეგუსტატორთა მაღალი პროფესიონალიზმი და მკაცრი ობიექტური მოთხოვნების პირობებში ბევრი კონკურსანტის მიერ წარმოდგენილი ნიმუშები სხვადასხვა კატეგორიის ჯილდოებით დასაჩუქრდა. შედეგად მივიღეთ ის რომ მსხვილი საწარმოების გვერდით მცირე მასშტაბებით, მაგრამ მაღალი სამომხმარებლო თვისებების მქონე ოჯახური ღვინოების წარმოებამ განვითარება დაიწყო და დაიხვეწა ტექნოლოგიური მიდგომები.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეღვინეობის კოორდინატორთა ჯგუფი ყოველწლიურად დამტკიცებული სამუშაო თემატური გეგმის ფარგლებში ითვალისწინებს საერთაშორისო ღვინის ფესტივალის დონეზე გამოთქმულ რეკომენდაციებს, წინადადებებს და აზრებს მათი პრაქტიკული გამოყენებისათვის.

ქართული ვაზის ჯიშთა სიმრავლემ და ღვინის წარმოების ორიგინალურმა ტექნოლოგიებმა მყარად დაიმკვიდრა ადგილი სამეურნეო-საყოფაცხოვრებო სფეროში, შეძლო ჩამოყალიბებულიყო კონკურენტუნარიანობის მაღალი პოტენციალით, დაიმსახურა მომხმარებელთა დიდი ინტერესი, მსოფლიოს მისცა საშუალება ზიარებოდა სრულიად განსხვავებული პროდუქციის უნიკალური ტექნოლოგიებით დამზადებას.

ქვეყანაში აღრიცხულია უნიკალური სუფრისა და საღვინე ყურძნის ჯიშები 500-მდე დასახელების ჯიშში, რომელთა გამოყენების პოტენციალი ბოლომდე შესწავლილი არ არის და მომავალში მოსალოდნელია მნიშვნელოვანი სიახლეები ახალი სახის ღვინო პროდუქციის დამზადებისა და ზვრების გაშენების კუთხით. საქართველოში მევენახეობა-მეღვინეობის დარგში საკმაოდ მნიშვნელოვანია ინტროდუცირებული ვაზის ჯიშების დანერგვა-გამოყენება, რაც კიდევ უფრო აქტიურს ხდის თანამშრომლობას სხვადასხვა ქვეყნების მევენახეობა-მეღვინეობის სფეროში.

საბაზრო ეკონომიკური ურთიერთობების ჩამოყალიბებამ ქვეყანაში და მათ შორის აჭარა-გურიის რეგიონში ძირეული კორექტივები შეიტანა მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარების სტრატეგიაში. ეს დარგი მთლიანად მოექცა კერძო სექტორში, გაფართოვდა მოხმარების მოცულობა და სტრუქტურა, რაც განაპირობა ტურისტული ინდუსტრიის განვითარებამ და ღვინოპროდუქციის ექსპორტის ზრდამ. შეიქმნა ოჯახური და ფერმერული მეურნეობები, რომლებიც მომხმარებელს აწვდიან სხვადასხვა ტექნოლოგიებით დამზადებულ ღვინოპროდუქციას.

დღეს როდესაც ქვეყანა დამოუკიდებელია და გააჩნია საკუთარი სტრატეგიული კურსი სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება საბაზრო ეკონომიკური ურთიერთობები და ჩართულობა

შრომის საერთაშორისო დანაწილებაში. მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარების პრობლემების გადაჭრაში აუცილებელია საერთაშორისო დონის სხვადასხვა დონისძიებებში მონაწილეობა.

სხვადასხვა დროს ჩატარებულ საერთაშორისო ფესტივალებში, ფორუმებში, კონფერენციებში, გამოფენებში თუ სხვა დონისძიებებში მონაწილეობის ამსახველი მასალები, მიღებული გადაწყვეტილებები, რეკომენდაციები თუ წინადადებები საკმაოდ საინტერესოა და ადასტურებს ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის დიდ როლს ამ სფეროში მსოფლიო მასშტაბით, ხაზს უსვამს დარგისადმი მეცნიერული მიდგომების აქტუალობას, დიდ პრაქტიკულ გამოცდილებას.

ჯერ კიდევ გასული საუკუნის დასაწყისში დაიწყო აჭარა-გურიის რეგიონებში მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარება სამრეწველო დონეზე. ჩატარდა მნიშვნელოვანი მეცნიერული კვლევები ჯიშების გამოვლენის, მათი გამოყენებითი მახასიათებლების დადგენის დარაიონების, ნედლეულის წარმოებისა და გადამუშავების ტექნოლოგიური უზრუნველყოფის მიმართულებით ცალკეული ზონების, ადმინისტრაციული ერთეულების, სოფლების დონეზე განისაზღვრა სხვადასხვა ჯიშის ყურძნის გაშენების ადგილები, შემუშავდა რეკომენდაციები, რაც საშუალებას იძლევა ამ ინფორმაციით ვიხელმძღვანელოთ დარგის განვითარების პროექტებისა და პროგრამების შემუშავებაში (4).

	ადმინისტრაციული ერთეულები (რაიონები), ზონები, სოფლები, მიკრორაიონები	მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებები, რეკომენდაციები, დასკვნები,
1	აჭარა - ქობულეთის რაიონი (ხუცუბანი-კვირიკე, ქაქუთი-აჭი, მუხაესტატე-ალამბარი, ჩაქვისთავი, ქაქუთი, აჭი, მუხაესტატე, ხუცუბანი, სამება, კვირიკე, ჩაისუბანი, ხალა, ალამბარი, სახალვაშო, აჭისთავი.	-მასობრივი მოხმარების სუფრის ღვინოების დამზადება; -სუფრის ყურძნის ჯიშების გაშენება და ყურძნის წარმოება; -კვების პროდუქტების დამზადება.
2	ბათუმის რაიონი – მთისპირა ზონა, ყველა სოფელი (ახლანდელი ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი)	-მასობრივი მოხმარების სუფრის ღვინოების დამზადება; -სუფრის ყურძნის ჯიშების გაშენება და ყურძნის წარმოება; -კვების პროდუქტების წარმოება.
3	ქედის რაიონი- ქედა- ზვარე, დანდალო-ცხმორისი, ქედა-პირველი მაისი, მერისი.	-მასობრივი მოხმარების სუფრის ღვინოების წარმოება; -უნიკალური სამომხმარებლო თვისებებისა და მაღალხარისხიანი, ადგილწარმოშობის ღვინოების დამზადება; -სუფრის ყურძნის ჯიშების გაშენება და ყურძნის წარმოება; -კვების პროდუქტების დამზადება.
4	ხულოს რაიონი – (ახლა ხულოსა და შუახევის მუნიციპალიტეტების ტერიტორია). ზომიერი კლიმატური პირობების ზონები და მიკროზონები, სოფლები.	-მასობრივი მოხმარების სუფრის ღვინოების წარმოება; -ადგილწარმოშობის ღვინის დამზადება; -სუფრის ყურძნის ჯიშების გაშენება და ყურძნის წარმოება;

		-კვების პროდუქტების დამზადება.
5	გურია - ჩოხატაურის რაიონი-დაბლაციხე, იანოული, ბერეჟოული, გუბაზეულის ხეობა, კონხარი-საჭამიასერი, სხვა ზონები და მიკრორაიონები.	-მასობრივი მოხმარების სუფრის ღვინის დამზადება; -სუფრის ყურძნის ჯიშების გაშენება და ყურძნის წარმოება; -კვების პროდუქტების დამზადება.
6	მახარაძის რაიონი (ახლა ოზურგეთის და ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი) დაბლობი, მთისპირა, მაღალმთიანი ზონები, ბახვასწყალი, ნიგოთი, ნაგომარი, ახალსოფელი, ბაილეთი, გურიანთა, მერია, კონჭკათი, ზედობანი, შრომა, ვაკე, თხინვალი, ხრიალეთი, ომფარეთი, ძიმითი, სილაური, ჯუმათი და ა.შ.	-მასობრივი მოხმარების სუფრის ღვინოების წარმოება; -უნიკალური სამომხმარებლო თვისებებისა და მაღალადგილწარმოშობის ღვინოების დამზადება; -სუფრის ყურძნის ჯიშების გაშენება და ყურძნის წარმოება; -კვების პროდუქტების დამზადება.

აჭარა-გურიის რეგიონისათვის იმდროინდელი ინფორმაციით და რეკომენდაციებით ადგილობრივი ბუნებრივ-კლიმატური პირობების გათვალისწინებით არსებულ და რეკომენდირებულ ჯიშებს შორის დასახელებულია: საწური, ბროლა, ხოფათური, ცოლიკური, ლივანურა, ცხენის ძუძუ, მეკრენჩხი, ბუტკო, ჩხავერი, ალიგოტე, ჯავახეთურა, ჭოლი, თეთრა, შავშურა, ქორქაულა, კოლოში, აღმურა და ა.შ.

ღვინისათვის გარდა ზემოაღნიშნულისა მოძიებულია ცალკეული ნარგავები გაერცელების მცირე არეალით, მაგრამ იშვიათი ფორმებით, რომელთა ნერგების გამოყვანა და გაშენება დიდად წაადგება მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარებას და რენტაბელობის ამაღლებას. მათ შორის უნდა აღინიშნოს ბაღის ყურძენი გორგოული, თურვანდი, კაიკაციშვილის თეთრი, კვირისთავა, კლარჯული, მწვანურა, მწვანე აჭარული, ორჭოსული, სხალთაურა, ჭეჭიბურა, ხარისთვალა და ა.შ.

აჭარა-გურიის ტერიტორიაზე გაერცელებული ენდემური ადგილობრივი ყურძნის ჯიშების შენარჩუნება-გადარჩენა ეროვნული საქმეა და ამ მიმართულებით რეალური პროექტების შემუშავება-განხორციელება სხვადასხვა ბაზრებზე გამორჩეული გემური თვისებების მქონე ღვინო-პროდუქტის მიწოდებას უზრუნველყოფს. მეორეს მხრივ მათი გამოჩენა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებში, ფერმერულ და ოჯახურ მეურნეობებში მთელი რიგი სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაჭრას შეუწყობს ხელს.

აჭარა-გურიაში წარმოებული ყურძნისა და მისგან დამზადებული ღვინოების მაღალ ხარისხზე და სამომხმარებლო თვისებებზე მიუთითებს შემდეგი ფაქტორები:

ყურძნის ჯიში	მისგან დამზადებული ღვინო	შეფასებები და აღიარება
ჩხავერი	სუფრის ღვინო, ცქრიალა ღვინო, ნახევრადტკბილი ღვინო	-ღია ვარდისფერი ნაზი და ჰარმონიული ალკოჰოლისა და სიმჟავის ნორმალური შემცველობა. ალკოჰოლის რაოდენობა 11-12%. ხარისხიანი სუფრის ღვინო. ჩხავერის ნახევრადტკბილი ღვინო იწარმოება 1934 წლიდან. სხვადასხვა კონკურსებზე და ფესტივალებზე მიღებული აქვს 1 ოქროს, 4 ვერცხლის, 1 ბრინჯაოს მედალი.

		ქარხნული წესით დამზადება. ცქრიალა ღვინო “ჩხავერი” – დეგუსტატორთა შეფასებით უნიკალური და პერსპექტიულია.
ცოლიკაური	ევროპული და იმერული ცქრიალა წესით დამზადებული მარალხარისხოვანი სუფრის და ბუნებრივად ნახევრადტკბილი ღვინოები.	საუკეთესო ადგილწარმოშობის ღვინო (ტვიში) უმაღლესი ხარისხის ნახევრადტკბილი. -სპირტ შემცველობა – 10-11% შაქრების კონცენტრაცია – 30-50% -ტიტრული მუავიანობა – 5.5-7.0% -აქროლადი მუავიანობა – 1.0% -დაყვანილი ექსტრაქტის მასის კონცენტრაცია – 16%.
საწური	ორდინარული ღვინოები. ყურძნის წვენი და საკონიაკე სპირტი	-ალკოჰოლის შემცველობა -9%; -პერსპექტიული ჯიში საქართველოს მთიანი რეგიონებისათვის.

ბოლო წლებში ჩატარებული კვლევების მასალები ცხადყოფენ, რომ აჭარა-გურიის რეგიონში ინტენსიურად ვითარდება მევენახეობა-მეღვინეობა. 2008-2016 წლებში ფესტივალზე წარდგენილი 841 ნიმუშიდან 350-ზე მეტი სწორედ აჭარა-გურიის რეგიონებიდან იყო წარმოდგენილი, მათ შორის 80% ჩაითვალა ხარისხიანად, აქედან 45%-მდე უმაღლესი შეფასება დაიმსახურა, 35% დაბალი შეფასება მიიღო, ხოლო 20% მოიხსნა კონკურსიდან (2). თუ წლების მიხედვით ვიმსჯელებთ 10 წლის განმავლობაში უხარისხო ღვინის ნიმუშების ხვედრითი წილი კლებადი ტენდენციით ხასიათდება და ბოლო წლებში მინიმუმამდე დაეცა (1-2%). აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ნიმუშის წარმომდგენთა მიერ მოწოდებული ინფორმაციით დიდია ძიებისა და იმპროვიზაციის ფაქტები ღვინოების დამზადების ტექნოლოგიებში. ეს ეხება როგორც ყურძნის სხვადასხვა ნედლეულის გამოყენებას, მათ კუპაჟირებას, ისე ტექნოლოგიების გაუმჯობესებას. აღნიშნული გარემოებები კიდევ ერთხელ ადასტურებს აჭარა-გურიის რეგიონში მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარების პერსპექტიულობას, ახალი სახეობის ჯიშების დანერგვისა და გამოყენების რეალურ პოტენციალს. მიღებული შედეგების კიდევ უფრო გაუმჯობესების საქმეში მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულოს დარგისადმი სახელმწიფოს მხრიდან ხელშემწყობი პოლიტიკის გატარებამ განათლების, მეცნიერებისა და ბიზნესის ინტეგრაციის პროცესის გაღრმავებამ. ასევე დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს მარკეტინგული კვლევების გაფართოებას, ბაზრებზე დივერსიფიკაციის გზების ძიებას. საინტერესოა ის ფაქტები, რომ მარტო აჭარაში გასული საუკუნის 80-90-იანი წლებისათვის ვენახის ფართობი საშუალოდ 1000 ჰა-მდე იყო დაგეგმილი, რომლიდანაც მოსავლის პროგნოზული მოცულობა განსაზღვრული იყო 5600ტ. ოდენობით. დღეისათვის ეს ციფრები რატომღაც განსხვავებულია, მაგრამ ცხადია რომ დარგის განვითარებისათვის მიწის რესურსები საკმაოდაა და სულ უფრო აქტიურდება სტიმული ამ დარგში სამეწარმეო საქმიანობისათვის.

იმისათვის, რომ ბაზრებზე ათვისებული იქნას ახალი სეგმენტები და მყარად მოხდეს დამკვიდრება ერთადერთ გზად რჩება ღვინის უნიკალური და იშვიათი მაღალხარისხოვანი ღვინოების წარმოება. ბაზრებიდან თანდათან გამოიდევნება დაბალხარისხოვანი ღვინოები. 2014 წლის მონაცემებით საქართველოდან 41 ქვეყანაში ექსპორტირებული ღვინის ღირებულებამ 130 მილნ დოლარს გადააჭარბა (4). მაგრამ ეს ბევრად მცირეა იმასთან შედარებით რა წარმოება-მიწოდების პოტენციალიც გააჩნია ქვეყანას. აჭარა-გურიის რეგიონში ისტორიულ ეთნოგრაფიული და თანამედროვე კვლევით შესაძლებელია 2-3 ჯერ გაიზარდოს ღვინის ტურიზმი.

ევროპის ქვეყნებში საკმაოდ მაღალია მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის რეიტინგი და პოტენციალი, წარმოებული ღვინო პროდუქციის ხარისხი, საკმაოდ სრულყოფილი და თანამედროვეა დარგის ტექნოლოგიური და ტექნიკური საშუალებებით უზრუნველყოფა. ამიტომაც სამეცნიერო კონფერენციების სხვადასხვა სახის ფორუმების, გამოფენების, ფესტივალების გამოყენებით საქართველოში გზა გაეხსნება მაღალხარისხიანი ღვინო პროდუქციის წარმოებას.

ლიტერატურა

1. აჭარაში გავრცელებული ვაზის ჯიშებისაგან ღვინის დამზადების ტექნოლოგიები და პროდუქციის კონკურენტუნარიანობა. გ. პაპუნძე, ა. დევაძე. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რეგიონული სამეცნიერო ცენტრი. შრომები. კრებული 2. ბათუმი. 2017 წელი;
2. ოჯახში დამზადებული ღვინის ფესტივალის მასალები. ბათუმის და ლაზეთის ეპარქია. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს ფინანსური მხარდაჭერით გამოცემული. 2008-2015 წლები. ს.ს. გამომცემლობა “აჭარა”. ბათუმი;
3. ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების კონფერენციის მასალები. 15-16 ნოემბერი 2016 წელი. ქ. ბათუმი. ჩატარდა “ვაზისა და ღვინის საერთაშორისო ორგანიზაციის (O.I.V.)“ პატრონაჟით;
4. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სახელმწიფო არქივის მასალები. 1921-1990 წლები.

DEVELOPMENT OF VITICULTURE AND WINEMAKING IN THE ADJARA-GURIA REGION

Guram Papunidze, Aslan Devadze

Batumi Shota Rustaveli State University

Institute of Agrarian and Membrane Technologies, Batumi, Georgia

Summary

Adjara and Guria regions historically viticulture and winemaking development traditionally marked by an active attitude, which demonstrates the historical and ethnographic research materials and historical monuments, local indigenous grape varieties and diversity of the area.

Studies carried out in the Soviet period, which were carried out by Georgian and foreign specialists, have been basis for elaboration of grape zoning schemes, regions, zones and villages in Adjara-Guria region. The area of distribution of vineyards and table grape varieties and approximate scale of production were determined.

Establishment of market economic relations in the country in the Adjara-Guria region provided fundamental corrections to the viticulture and wine development strategy. This field has become totally private sector, changed and expanded the volume and structure of consumption. The family and farming farms have been created which provide consumers with their own wine products produced by different types and technologies.

Viticulture and winemaking turned into a guarantee of increasing the real income of large part of population and improving socio-economic conditions.

Particularly important is the endemic varieties of Adjara-Guria in small quantities, but the wine-producing unique characteristics of different species on the origin of origin. This is the way in which to increase the production and supply of goods in the country and outside markets.

The results of the International Wine Festival of Black Sea and Festivals of wine made by family technologies show that the development of viticulture and winemaking in Adjara-Guria region has a significant perspective.

European countries share experiences, selection and introduction of technologies and technological means, establishment of an effective marketing system is a way to diversify its products in different markets in the region of viticulture and wine in Adjara-Guria region.